

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd

Reykjavík 07. desember 2022

Meðfylgjandi er umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um breytingu á almennum hegningarlögum, nr. 19/1940, með síðari breytingum (afnám banns við klámi). Þingskjal 33 – 33. mál. 153. löggjafarþing 2022-2023.

Virðingarfyllst,
f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Ellen Calmon,
framkvæmdastýra

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til breytinga á almennum hegningarlögum, nr. 19/1940, með síðari breytingum (afnám banns við klámi).

Barnaheill þakka fyrir boðið um að senda inn umsögn við ofangreint mál.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi eru mótfallin því að frumvarpið verði að lögum.

Að mati samtakanna er ekki gagnlegt að afnema bann við klámi öðruvísi en að gera aðrar ráðstafanir til að takmarka aðgengi barna að klámi í lögum. Skynsamlegra er að breyta ákvæðinu með þeim hætti að það samræmist nútíma aðferðum við að miðla efni.

Jafnframt þarf að breyta ákvæðinu með því að skilgreina hvaða háttsemi teljist vera klám og mikilvægt er að klámi sé skipt í viðeigandi flokka eftir skaðamörkum, þ.e. skaðleysi eða skaðsemi. Benda má á umfjöllun Maríu Rúnar Bjarnadóttur um mörkin á milli kynlífs og kláms, svo og flokkun eftir grófleika kláms, í greinargerð sem hún vann fyrir Stýrihóp um heildstæðar úrbætur að því er varðar kynferðislegt ofbeldi.¹

Vissulega hefur 210. gr. í almennum hegningarlögum lítið sem ekki verið beitt á undanförunum árum en hins vegar telja Barnaheill mikilvægt að áfram verði kveðið á um almennt bann við dreifingu kláms í almennum hegningarlögum til varnar því að dreifing á íslenskum miðlum verði leyfileg og auki með því enn frekar aðgengi barna að klámi. Lög um eftirlit með aðgangi barna að kvikmyndum og tölvuleikjum og lög um fjölmiðla hafa jú ákvæði sem banna miðlun kláms til barna og liggur við því refsing ef brotið er gegn þeim, en þau eru veik ein og sér ef ekki liggur refsing við því í almennum hegningarlögum að framleiða, birta og dreifa klámefni á netinu.

Samkvæmt rannsóknum byrja drengir að meðaltali 11 ára að skoða klám² og um 11% drengja í 8. bekk horfa á klám daglega.³ Klámáhorf barna hefur margvíslegar neikvæðar afleiðingar, svo sem á hugmyndir þeirra um kynlíf og ýtir undir óheilbrigð kynferðisleg samskipti.⁴

Á meðan tæknin býður ekki enn upp á að aðgengi barna að klámi verði takmarkað, svo sem með einhvers konar kröfum um auðkenni, þá þarf löggjafinn að halda almennu banni við framleiðslu og dreifingu á klámi í hegningarlögum. Hagsmunir barna af því að vera hlíft við berskjöldun gagnvart klámefni og skaðsemi þess hljóta að veita þyngra en frelsi fullorðinna til að framleiða klám.

Barnaheill leggast því með öllu gegn frumvarpinu.
(Framhald á næstu síðu).

¹ [KynferðislegFriðhelgi_MRB.pdf \(stjornarradid.is\)](#), sjá kafla „Kynlíf er ekki klám“ á bls. 88.

² <https://stigamot.is/allir-krakkar-og-klamvaedingin-1/>

³ [Klám og "sexting" - Ungt fólk - YouTube](#) - Fyrirlestur Margrétar Lilju Guðmundsdóttur hjá Rannsóknum og greiningu og Kolbrúnar Hrundar Sigurgeirsdóttur, verkefnisstjóra Jafnréttisskóla Reykjavíkur. Sjá einnig: [BN_Hluti 4 - Klám copy \(fjolmidlanefnd.is\)](#)

⁴ [Klám og "sexting" - Ungt fólk - YouTube](#).

Að síðustu vilja Barnaheill hvetja til þess að orðið „Barnaklám“ verði með öllu aflagt í umfjöllun um kynferðisofbeldi gegn börnum á neti, en orðið er notað í greinargerð með frumvarpi því sem rætt er um, og hvetja þingheim og stjórnvöld til að kynna sér leiðbeinandi viðmið um orðræðu⁵ (terminology) sem gefin voru út árið 2016 af vinnuhópi margra alþjóðasamtaka sem vinna að mannréttindum barna, þar á meðal Barnaréttarnefnd Sameinuðu þjóðanna. Í þessum viðmiðum er mjög góð umfjöllun um skilgreiningar og orðnotkun þegar kemur að kynferðisofbeldi gegn börnum, þar á meðal á netinu, m.a. um orðið barnaklám og þar er mælt til þess að hætt verði að nota orðið og notað skuli í staðinn hugtakið kynferðisofbeldi gegn börnum eða barnaníð.

Barnaheill vinna að bættum réttindum barna og leggja áherslu á vernd barna gegn ofbeldi, með sérstakri áherslu á vernd gegn kynferðisofbeldi. Barnaheill reka Ábendingalínu þar sem hægt er að tilkynna um ólöglegt efni á neti sem varðar börn.

⁵ [Terminology Guidelines for the Protection of Children from Sexual Exploitation and Sexual Abuse \(ohchr.org\)](#).